

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania Aresztu Śledczego w I.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie
z udziałem P. K.
o wysokość wymiaru składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 26
listopada 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Lublinie
z dnia 17 stycznia 2024 r., sygn. akt III AUa 195/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującego się
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych z odsetkami z art. 98 §
1¹ kpc tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z 30 stycznia 2023 r., VIII U 496/22
zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie
(organ rentowy) z dnia 4 stycznia 2022 r. nr [...] i ustalił podstawę wymiaru składek
na ubezpieczenie emerytalne i rentowe dla P. K. (ubezpieczony) odpowiednio:

- za miesiąc grudzień 2004 r. w kwocie 13.598,04 zł;

- za miesiąc grudzień 2005 r. w kwocie 22.393,93 zł;
- za miesiąc grudzień 2006 r. w kwocie 26.621,57 zł;
- za miesiąc czerwiec 2007 r. w kwocie 15.663,95 zł;
- za miesiąc grudzień 2007 r. w kwocie 14.367,07 zł;
- za miesiąc grudzień 2008 r. w kwocie 37.145,34 zł;
- za miesiąc grudzień 2009 r. w kwocie 42.217,66 zł;
- za miesiąc grudzień 2010 r. w kwocie 42.677,47 zł;
- za miesiąc grudzień 2011 r. w kwocie 45.203,20 zł;
- za miesiąc styczeń 2012 r. w kwocie 3.594,77 zł;
- za miesiąc grudzień 2012 r. w kwocie 43.990,19 zł;
- za miesiąc grudzień 2013 r. w kwocie 51.306,22 zł;
- za miesiąc grudzień 2014 r. w kwocie 47.734,82 zł;
- za miesiąc grudzień 2015 r. w kwocie 44.804,35 zł;
- za miesiąc grudzień 2016 r. w kwocie 55.016,45 zł;
- za miesiąc grudzień 2017 r. w kwocie 43.397,78 zł;
- za miesiąc styczeń 2018 r. w kwocie 3.741,58 zł (pkt I wyroku) oraz

zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 4 stycznia 2022 r., nr [...] przez ustalenie, że podstawa wymiaru składek na Fundusz Emerytur Pomostowych za P. K. stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe przyjętą w pkt I wyroku (pkt II wyroku), a także zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie na rzecz Aresztu Śledczego w L. (płatnik składek, odwołujący się) kwotę 3.690 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt III wyroku).

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z 17 stycznia 2024 r., III AUa 195/23 oddalił apelację organu rentowego od powyższego wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny uznał za niezasadne zarzuty apelacji dotyczące naruszenia przepisów prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 168 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (obecnie jednolity tekst: Dz.U. 2023 r., poz. 1683) w związku z art. 110 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. 2023 r., poz. 1230 ze zm.) w związku z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14 grudnia 1998 r. w sprawie sposobu naliczenia przychodu w

związku z wprowadzeniem obowiązku uiszczenia składki na ubezpieczenia społeczne przez ubezpieczonych (Dz.U. 1998 r. Nr 153, poz. 1006). Odkodowując wskaźnik przeliczenia i ustalając jego wartość, Sąd Okręgowy nie naruszył zasady ścisłego interpretowania przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, lecz zastosował obowiązującą normę, która wymagała konkretyzacji.

Sąd drugiej instancji wskazał, że istota sporu na etapie postępowania apelacyjnego dotyczyła właściwego ustalenia wysokości składek przekazywanych do ZUS dotyczących funkcjonariusza, którego stosunek służbowy ustał, a który nie spełnia warunków do nabycia prawa do emerytury policyjnej lub policyjnej renty inwalidzkiej. Problem dotyczył sposobu obliczenia składek od uposażenia wypłacanego funkcjonariuszowi po dniu 31 grudnia 1998 r. do dnia zwolnienia ze służby, od którego nie odprowadzano składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. W istocie sprowadzało się to do ustalenia podstawy wymiaru składek przy zastosowaniu właściwego wskaźnika przeliczenia przychodu, stosowanego odpowiednio przy przeliczeniu uposażenia funkcjonariusza Służby Więziennej.

Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że kwestię tę w wymiarze podstawowym reguluje art. 168 ust. 1 ustawy o Służbie Więziennej z dnia 9 kwietnia 2010 r. stanowiąc, że jeżeli funkcjonariusz, którego stosunek służbowy ustał, nie spełnia warunków do nabycia prawa do emerytury policyjnej lub policyjnej renty inwalidzkiej, od uposażenia wypłaconego funkcjonariuszowi po dniu 31 grudnia 1998 r. do dnia zwolnienia ze służby, od którego nie odprowadzono składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, przekazuje się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składki za ten okres przewidziane na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 109 ze zm., dalej jako ustawa systemowa).

Zatem, gdy po 1 stycznia 1999 r. zmieniła się stawka procentowa składki emerytalnej, rentowej czy chorobowej nie było potrzeby stosowania w stosunku do takich osób rozporządzenia w sprawie sposobu naliczenia przychodu i wskazanego tam wzoru przeliczenia, bo on był związany z jednorazowym przeliczeniem na dzień 1 stycznia 1999 r., a sukcesywne potrącanie składek na ubezpieczenia społeczne w odpowiedniej wysokości i proporcji wynikało z ich aktualnej wysokości i aktualnego przychodu.

Inna sytuacja występowała w przypadku przeliczenia uposażenia byłych funkcjonariuszy. Ich uposażenie podlegało jednorazowemu przeliczeniu w celu przekazania składek do ZUS, ale obejmowało uposażenie wypłacone po dniu 31 grudnia 1998 r. do dnia zwolnienia ze służby. Hipotetycznie obejmowało uposażenie wypłacane w przedziale kilku lat, kiedy w przypadku osób podlegających ubezpieczeniom społecznym, określonym w art. 16 ust. 1 ustawy systemowej, zmianom ulegała stopa procentowa składek oraz np. w przypadku składki rentowej proporcja obciążenia ponoszona przez ubezpieczonego i płatnika składek.

Tak było w przypadku ubezpieczonego. Przeliczeniu podlegało uposażenie z okresu od grudnia 2004 r. do stycznia 2018 r., a w tym czasie miała miejsce zmiana wysokości składek na ubezpieczenia społeczne w stosunku do ich wysokości na dzień 1 stycznia 1999 r., której to daty dotyczył art. 110 ustawy systemowej oraz oparte na nim rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 grudnia 1998 r. w sprawie sposobu przeliczenia przychodu w związku z wprowadzeniem obowiązku opłacania składki na ubezpieczenia społeczne przez ubezpieczonych (Dz.U. 1998 r. Nr 153, poz. 1006).

Sąd Apelacyjny wskazał, że aby zapewnić ustalenie właściwej wysokości składek, zgodnej ze stopą procentową obowiązującą wszystkich ubezpieczonych, należało tę okoliczność uwzględnić przy stosowaniu odpowiedniego wzoru przeliczenia. Sąd drugiej instancji uznał za błędne stanowisko organu rentowego, co do stosowania sztywnego wskaźnika 123,0164%, wynikającego z rozporządzenia w sprawie sposobu naliczenia przychodu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego odpowiednie przeliczenie uposażenia byłego funkcjonariusza zgodnie z art. 110 ustawy systemowej oraz wydanego na jej podstawie rozporządzenia w sprawie sposobu naliczenia przychodu prowadzi do wniosku, że stosowany musi być płynny wskaźnik, który prawidłowo odzwierciedli obowiązujące w danym okresie stopy procentowe składki, ich rozkład ponoszenia przez ubezpieczonego i płatnika składek oraz nie będzie uwzględniał stopy procentowej składki chorobowej, gdyż nie ma podstaw do odprowadzania tego rodzaju składki.

W ocenie Sądu Apelacyjnego skoro wskazany na dzień 1 stycznia 1999 r. wskaźnik 123,0164% dotyczył przeliczenia przychodu ubezpieczonych podlegających ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym oraz ubezpieczeniu chorobowemu, to zawierał w sobie elementy dotyczące ponoszonej składki emerytalnej, rentowej i chorobowej. W sytuacji, gdy w stosunku do byłych funkcjonariuszy nie ma potrzeby uwzględniania składki chorobowej, to stosowany odpowiednio, do przeliczenia ich uposażenia na potrzeby emerytalno-rentowe wskaźnik, musi zostać pomniejszony o wartość odnoszącą się do składki chorobowej i obejmować tylko wartości związane ze składkami: emerytalną i rentową.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego zasadnie Sąd pierwszej instancji przyjął do przeliczenia uposażenia P. K., celem ustalenia prawidłowej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz FEP za miesiąc grudzień lub za ostatni miesiąc pozostawania w służbie, wskaźniki tego przeliczenia do kolejnych okresów rozliczeniowych: -119,4172% za okres od października 2003 r. do czerwca 2007 r., - 115,2871% za okres od lipca 2007 r. do grudnia 2007 r., - 112,6888% za okres od stycznia 2008 r.

Zastosowanie tych wskaźników do uposażenia wypłaconego ubezpieczonemu prowadzi do ustalenia właściwej podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz Fundusz Emerytur Pomostowych.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego złożył organ rentowy, zaskarżając wyrok ten w całości.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 168 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1064) w zw. z art. 110 ust. 1 i 3 ustawy systemowej w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14 grudnia 1998 r. w sprawie sposobu naliczenia przychodu w związku z wprowadzeniem obowiązku uiszczenia składki na ubezpieczenia społeczne przez ubezpieczonych i załącznikiem do tego rozporządzenia przez ich błędną wykładnię przez ustalenie, że dla przeliczenia uposażenia funkcjonariusza Służby Więziennej, celem ustalenia prawidłowej

podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz FEP za miesiąc grudzień lub za ostatni miesiąc pozostawania w służbie, należy przyjąć następujące wskaźniki tego przeliczenia do kolejnych okresów rozliczeniowych: - 119,4172% za okres do czerwca 2007 r.; - 115,2871% za okres od lipca 2007r. do grudnia 2007r.; - 112,6888% za okres od stycznia 2008 r.

Organ rentowy wniosł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie, co do istoty sprawy przez oddalenie odwołania oraz rozstrzygnięcie o kosztach procesu i zasądzenie na rzecz ZUS kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Organ rentowy, wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał się na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podniósł, że w niniejszej sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości: „Czy naliczając składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, za byłych funkcjonariuszy, zwolnionych ze służby należy, ubruttować uposażenia na zasadach ogólnych, określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14.12.1998 r. w sprawie sposobu naliczenia przychodu w związku z wprowadzeniem obowiązku uiszczenia składki na ubezpieczenia społeczne przez ubezpieczonych, czy też od uposażenia funkcjonariuszy należy naliczyć składki wyłącznie na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, czy też odesłanie do odpowiedniego przeliczenia zgodnie z art. 110 ustawy systemowej narzuca obowiązek dokonywania odpowiednich modyfikacji.”.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania organ rentowy podniósł, że w sprawie zachodzi konieczność dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni art. 168 ust. 2 pkt 1 ustawy SW w związku z art. 110 systemowej przez wskazanie czy obowiązek naliczania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, za byłych funkcjonariuszy, zwolnionych ze służby należy, ubruttować uposażenia na zasadach ogólnych, określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14 grudnia 1998 r. w sprawie sposobu naliczenia przychodu w związku z wprowadzeniem obowiązku uiszczenia składki

na ubezpieczenia społeczne przez ubezpieczonych, czy też od uposażenia funkcjonariuszy należy naliczyć składki wyłącznie na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Organ rentowy powołał się na rozbieżność występującą w orzecznictwie sądów nawet, tej samej apelacji wskazując na wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 22 listopada 2018 r., III AUa 587/18, w którym Sąd podkreślił, że gdyby intencją ustawodawcy była wola zróżnicowania podstawy wymiaru składek, poprzez ich pomniejszenie o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, to kwestia ta znalazłaby swoje odzwierciedlenie w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych. Pomniejszenie podstawy wymiaru składek o podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe skutkowałoby w przyszłości wyliczeniem niższego świadczenia rentowego bądź emerytalnego dla byłych funkcjonariuszy Służby Więziennej i byłiby oni w gorszej sytuacji niż pracownicy objęci powszechnym systemem ubezpieczeń. W ocenie organu rentowego wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie pozostaje w całkowitej sprzeczności z wykładnią prawną przyjętą w zaskarżonym wyroku, w którym Sąd Apelacyjny stwierdził, iż funkcjonariusze Służby Więziennej, po przejściu do systemu powszechnego, nie podlegają ubezpieczeniu chorobowemu. Wobec tego, jako nielogiczne jawi się ubruttowianie ich uposażenia, z uwzględnieniem składek na ubezpieczenie chorobowe.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący się wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej ewentualnie jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje 3 potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Organ rentowy nie wykazał, że w sprawie występuje powołana w skardze kasacyjnej przesłanka w postaci potrzeby wykładni przepisów prawnych.

Przypomnienia wymaga, że potrzeba wykładni przepisów prawnych występuje, jeżeli co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitej lub utrwalonej judykatury, zwłaszcza judykatury Sądu Najwyższego albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Organ rentowy powinien bądź to wskazać argumentację przemawiającą za zmianą dotychczasowej wykładni, bądź też wykazać, że dany przepis prawny, chociaż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wyjaśnienia i powinien zostać zinterpretowany przez Sąd Najwyższy. Inaczej rzecz ujmując, potrzeba wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości lub wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) zachodzi wtedy, kiedy jego niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie, bądź kiedy przepis ten nie doczekał się wykładni w kierunku wskazywanym przez skarżącego (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 42436; z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231).

Nie można uznać, że w przedstawionym przez skarżącego zakresie występuje wskazana przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Należy wskazać, że organ rentowy myli przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych i istotnego zagadnienia prawnego. Wskazując bowiem na przesłankę potrzeby wykładni przepisów, pełnomocnik organu rentowego nie przedstawia argumentów mających uzasadniać występowanie w sprawie tej przesłanki, nie powołuje przede wszystkim żadnych przepisów prawa, których wykładni się domaga. Jednocześnie próbuje formułować pytanie, które przypominać by mogło powołanie się na inną przesłankę mającą przemawiać za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania a mianowicie „istotne” zagadnienie prawne, nie wskazując przy tym precyzyjnie przepisów których to pytanie ma dotyczyć. Tak sformułowany wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia przedstawionych powyżej wymagań dotyczących przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych.

W dalszej części - w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania organ rentowy wskazuje jakich przepisów wykładni się domaga, jednak przepisy te nie korespondują z przepisami powołanymi w podstawach skargi kasacyjnej, w kontekście formułowanych zarzutów. Organ rentowy powołał się wprawdzie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wskazując na przepisy art. 168 ust. 2 pkt 1 ustawy o Służbie Więziennej w związku z art. 110 ustawy systemowej (bez podania jednostki redakcyjnej tego przepisu) jednak nie wskazał innych przepisów tej ustawy w art. 19 ust. 1 oraz art. 22 ust. 1 pkt 1 i 2 mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jak również powołanych w ramach podstaw kasacyjnych przepisów rozporządzenia w sprawie sposobu naliczenia przychodu. Podkreślenia dodatkowego wymaga, że jak trafnie stwierdziły *Sądy meriti*, przepisem, wskazującym na kierunek interpretacyjny całego mechanizmu stosowanego do obliczania i przekazywania składek, jest art. 168 ust. 5 ustawy o Służbie Więziennej, zgodnie z którym przy obliczaniu kwoty należnych składek, waloryzowanych na podstawie ust. 4, stosuje się odpowiednio art. 19 ust. 1 oraz art. 22 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy systemowej. Natomiast art. 168 ust. 4 ustawy o Służbie Więziennej stanowi, że składki podlegają waloryzacji wskaźnikiem waloryzacji składek określonym na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Organ rentowy nie przedstawił argumentów potwierdzających potrzebę wykładni wskazanych przepisów. Argumentacja organu rentowego nie wykazała rozbieżnej interpretacji przepisów, ponieważ powołano się na jedno orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Lublinie, które nie potwierdza jeszcze rozbieżności w orzecznictwie. W zaskarżonym orzeczeniu Sąd Apelacyjny nie zgodził się z argumentacją przedstawioną w przytoczonym w wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 22 listopada 2018 r., III AUa 587/18 (LEX nr 2601307), że przy przeliczeniu należy stosować sztywny wskaźnik nie przypisał właściwego znaczenia pojęciu: „odpowiednie przeliczenie”.

Wymaga bowiem wyjaśnienia, że składka na ubezpieczenie chorobowe służy zapewnieniu bieżącej ochrony przed wystąpieniem ryzyka choroby

uniemożliwiającej świadczenie pracy a przez to uzyskiwanie środków utrzymania z tytułu aktywności zawodowej. Ustanie stosunku służbowego funkcjonariusza, który nie nabył uprawnień emerytalnych, nie powoduje zmiany charakteru ryzyka chorobowego i jego bieżącej funkcji ochronnej, która minimalnie wybiega na przyszłość w związku z możliwością kontynuowania okresu zasiłkowego po ustaniu zatrudnienia. Inaczej jest w przypadku składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, od których zależy realizacja uprawnień pracowników i poziom świadczeń dopiero w przyszłości, po ziszczeniu się ryzyka ubezpieczeniowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 sierpnia 2024 r., III USK 145/24).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

ł.n

[a.ł.]